HE 103/2025 vp Hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Erilaisten oppijoiden liitto (jatkossa EO-liitto) kiittää lausuntopyynnöstä. Kommentoimme esitystä perusopetuslain osalta ja erityisesti oppimisen vaikeuksia kokevien oppilaiden näkökulmasta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin emme ota lausunnossa kantaa.

EO-liitto pitää hyvänä uudistuksena valmistavan opetuksen jatkumista kahteen vuoteen tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi riittävien kielellisten valmiuksien varmistamiseksi. Kielelliset valmiudet, mukaan lukien valmiudet oppia hyvä luku- ja kirjoitustaito sekä muut perustaidot, ovat perusta muulle oppimiselle. Niiden vahvistaminen ja varmistaminen ovat välttämättömiä oppilaiden hyvän koulupolun alkamiselle.

Esityksen mukaan valmistavan opetuksen lisäopetus kestäisi enintään vuoden ja olisi tarkoitettu vain niille maahanmuuttotaustaisille oppilaille, jotka eivät ole syntyneet Suomessa. Tämä perustellaan sillä, että Suomessa syntyneillä oppilailla varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen sekä opetuskielen tukiopetus esiopetuksessa ja perusopetuksessa riittäisi tukemaan kielen kehitystä. EO-liiton näkemyksen mukaan tätä rajausta ei pidä tehdä, vaan kouluilla pitäisi olla mahdollisuus tarjota valmistavan opetuksen lisävuosi myös Suomessa syntyneille lapsille, jos se arvioidaan heidän kehityksensä kannalta parhaimmaksi tuen muodoksi.

Vaikka varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousisi, osa maahan muuttaneiden vanhempien Suomessa syntyneistä lapsista ei osallistu varhaiskasvatukseen, ja heillä voi olla yhtä lailla vaikeuksia kielellisten valmiuksien kehittymisessä. Näin voi olla erityisesti silloin, jos lapsella on kehityksellisiä kielellisiä erityisvaikeuksia tai oppimisvaikeuksia, kuten synnynnäinen luku- ja kirjoitusvaikeus. Vuonna 2023 valmistavan opetuksen oppilaista n. 10 % oli Suomessa syntyneitä, ja myös jatkossa näiden lasten tulee saada yhdenvertaisesti tarpeen mukainen tuki ja paras mahdollinen alku koulupolulleen. Tämä ei saa riippua siitä, ovatko he syntyneet Suomessa vai eivät. Toki on hyvä, jos osoittautuu, että aktiivisempi osallistuminen varhaiskasvatukseen ja opetuskielen tukiopetus ovat kielen kehityksessä riittäviä tukitoimia kaikille Suomessa syntyneille lapsille, mutta koska tämä saattaa olla ylioptimistinen toive, kouluilla tulee olla heille vaihtoehtona myös valmistavan opetuksen lisäopetus.

EO-liitto uskoo, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus parantaa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kielellisiä valmiuksia ja siten heidän oppimisen ja koulunkäynnin valmiuksiaan. Se edistää näiden lasten hyvinvointia ja oppimista sekä ehkäisee syrjäytymistä. Sillä on myös suuri merkitys lapsen vertaissuhteiden muodostumiselle, sosiaalisten taitojen kehittymiselle ja kotoutumiselle suomalaiseen yhteiskuntaan.

Erittäin tärkeää on huomata ja painottaa, että valmistavan opetuksen lisäopetuksessa on mahdollisuus havaita, jos kielen tai luku-/kirjoitustaidon oppimisessa on kielellisestä kehityshäiriöstä tai oppimisvaikeudesta (kuten luku-/kirjoitusvaikeus tai hahmottamisen vaikeus) johtuvia ongelmia. Kansainvälisessä vertailussa kehitykselliset häiriöt ja synnynnäiset oppimisvaikeudet ovat kutakuinkin yhtä yleisiä eri puolilla maailmaa. Usein ne kuitenkin jäävät maahanmuuttotaustaisilta lapsilta tunnistamatta puutteellisen ja vasta kehittyvän kielitaidon takia. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen aikana onkin erinomainen mahdollisuus tunnistaa kielen oppimisen hitauden tai muiden vaikeuksien taustalla olevat syyt, seurata ja arvioida yksilöllisesti lapsen kielitaidon sekä luku-/kirjoitustaidon valmiuksien kehitystä sekä suunnitella mahdolliset jatkossa tarvittavat tukitoimet.

Lisätietoja:

Sarianna Reinikainen, toiminnanjohtaja
sarianna.reinikainen@eoliitto.fi
puh. 044 3009693